

Tekst do rachunkowości

Słowa kluczowe: korekta VAT, ulga na złe długi,

Ewidencja korekty VAT w ramach ulgi na złe długi w księgach wierzyciela i dłużnika

W obecnych czasach długi stają się problemem wielu przedsiębiorców. Na szczęście straty z tego tytułu można przynajmniej w części zrekompensować wykorzystując możliwości przewidziane w ustawie o VAT.

Mechanizm ulgi na złe długi

Instytucja tzw. ulgi na złe długi została uregulowana w art. 89a i 89b ustawy o VAT. Umożliwia ona pomniejszenie podatku należnego przez podatnika, który dokonał dostawy towaru lub świadczył usługę, w związku z czym był zobowiązany do odprowadzenia podatku VAT na konto urzędu skarbowego, jednak nie otrzymał zapłaty od swojego kontrahenta. Konstrukcja ulgi opiera się na odliczeniu takiego podatku u wierzyciela i jednoczesnym obowiązku doliczenia podatku u dłużnika. Wskutek korekty podatku należnego, wierzyciel odzyskuje jego kwotę w postaci pomniejszenia bieżących zobowiązań z tytułu podatku VAT lub zwiększenia kwoty do zwrotu. Z oczywistych względów, korekta podatku należnego jest bardziej efektywna w przypadku należności opodatkowanych stawką podstawową, niż w przypadku tych, które opodatkowane są stawkami obniżonymi.

Ulga na złe długi funkcjonuje w polskim systemie podatku VAT od 1 grudnia 2008 r. Z początkiem 2013 r. zasady jej stosowania uległy jednak istotnym modyfikacjom. Przede wszystkim **skróceniu uległ termin, po upływie którego nieściągalność wierzytelności można uznać za uprawdopodobnioną**. Wcześniej było to 180 dni od upływu terminu jej płatności, podczas gdy teraz wynosi on 150 dni.

Inna korzystna zmiana to **likwidacja obowiązku zawiadomienia dłużnika o zamiarze skorygowania podatku należnego**, która w praktyce wydłużała 180-dniowy termin o co najmniej 14 dni, w ciągu których dłużnik mógł uregulować należność i dalsze 14 dni, które umożliwiały uznanie korespondencji za dostarczoną, jeżeli dłużnik jej nie odebrał.

Uwaga!

Obecnie korekta VAT może nastąpić w rozliczeniu za okres, w którym nieściągalność wierzytelności uznaje się za uprawdopodobnioną, z dodatkowym warunkiem, że do dnia złożenia przez wierzyciela deklaracji podatkowej za ten okres wierzytelność nie została uregulowana lub zbyta w jakiegokolwiek formie.

Podobnie jak wcześniej, **jednocześnie z deklaracją podatkową, w której dokonywana jest korekta, podatnik informuje o niej właściwego dla niego naczelnika urzędu skarbowego wraz z podaniem kwot korekty oraz danych dłużnika.** Z kolei nie trzeba już w ciągu 7 dni od dnia dokonania korekty zawiadamiać o niej dłużnika i przysyłać kopii tego zawiadomienia do urzędu skarbowego.

Analogicznie do opisanych zasad postępowania wierzyciela, dłużnik zobowiązany jest aktualnie do korekty podatku naliczonego w rozliczeniu za okres, w którym upłynął 150 dzień od dnia upływu terminu płatności określonego w umowie lub na fakturze. Korekta powinna nastąpić zatem automatycznie, a nie jak wcześniej, dopiero po 14 dniach od otrzymania zawiadomienia wierzyciela o zamiarze dokonania korekty. Dłużnik zobowiązany jest do jej dokonania nawet w przypadku, gdy wierzyciel nie dokona symetrycznej korekty u siebie, gdyż dla dłużnika jest to obowiązek, podczas gdy dla wierzyciela prawo. Dłużnik może natomiast zwolnić się od tego obowiązku jeżeli ureguluje należność najpóźniej w ostatnim dniu okresu rozliczeniowego, w którym upłynął 150 dzień od dnia upływu terminu płatności tej należności.

Uwaga!

Jeżeli podatnik naruszy obowiązek i korekty nie dokona w odpowiednim terminie, organ podatkowy ustali wobec niego dodatkowe zobowiązanie podatkowe w wysokości 30% kwoty podatku wynikającego z nieuregulowanych faktur, który nie został skorygowany. Nie dotyczy to jednak osób fizycznych, które za ten sam czyn ponoszą odpowiedzialność za wykroczenie skarbowe albo za przestępstwo skarbowe.

Natomiast wśród zmian negatywnych dla podatników należy wymienić tę, zgodnie z którą **dłużnik nie może być w trakcie postępowania upadłościowego lub w trakcie likwidacji na dzień poprzedzający dzień złożenia deklaracji podatkowej, w której dokonuje się korekty.** Wcześniej warunek ten musiał być spełniony jedynie w momencie dostawy towaru lub świadczenia usług.

Aktualny z kolei pozostał warunek, zgodnie z którym zarówno wierzyciel, jak i dłużnik muszą być zarejestrowani jako podatnicy VAT czynni w momencie dostawy towaru lub świadczenia usług oraz na dzień poprzedzający dzień złożenia deklaracji podatkowej, w której dokonuje się korekty. W tym miejscu trzeba zauważyć, że formalnie rzecz biorąc jest to warunek trudny do zweryfikowania, gdyż potwierdzenie statusu podatnika VAT można uzyskać od właściwego dla dłużnika organu podatkowego, na podstawie pisemnego wystąpienia. Odpowiedź organu następuje również na piśmie i licząc czas potrzebny na jej dostarczenie wnioskodawcy (zwykle pocztą, trudno uzyskać stuprocentową pewność, że dłużnik w międzyczasie nie wykreślił się lub nie został wykreślony z

rejestrze podatników VAT czynnych. Pośrednim potwierdzeniem statusu podatnika VAT czynnego na określony dzień może być jedynie wydruk z systemu VIES (http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/?locale=pl), który co do zasady potwierdza status rejestracji podatnika dla potrzeb transakcji wewnątrzwspólnotowych na dany dzień i można go uzyskać w każdej chwili formie wydruku komputerowego. Potwierdzenie odbywa się tu na zasadzie domniemania, iż podatek nie posiadający statusu podatnika VAT czynnego zostanie również wykreślony z rejestru podatników VAT-UE. Nie zmienia to jednak faktu, że takie wykreślenie może się odbywać ze skutkiem wstecznym, zatem tego rodzaju potwierdzenie nie daje całkowitej pewności co do statusu podatnika na określony dzień.

Zmianie nie uległa również zasada, zgodnie z którą możliwość dokonania korekty istnieje, o ile od daty wystawienia faktury dokumentującej wierzytelność nie upłynęły 2 lata, licząc od końca roku, w którym została wystawiona. Pozostawienie tego warunku w takiej formie wydaje się jednak niedopatrzaniem ustawodawcy, gdyż miał on sens przed wprowadzonymi modyfikacjami, kiedy korekty można było dokonać w rozliczeniu za okres rozliczeniowy, w którym upłynął termin 180 dni, nie wcześniej niż w rozliczeniu za okres, w którym wierzyciel uzyskał potwierdzenie odbioru przez dłużnika zawiadomienia o zamiarze dokonania ni korekty.

Obecnie korekta może nastąpić w rozliczeniu za okres, w którym upływa 150 dni od terminu płatności i organy podatkowe stoją na stanowisku, że jeżeli wierzyciel spóźni się z korektą lub przeoczy termin jej dokonania, powinien jej dokonać w formie korekty rozliczenia właściwego okresu. Tym samym z formalnego punktu widzenia, **korekta podatku należnego zawsze nastąpi przed upływem 2 lat od końca roku, w którym została wystawiona faktura**. Jeżeli zaś organy podatkowe zechcą aktualnie odnosić ten termin do daty dokonania ewentualnej korekty deklaracji podatkowej, w związku ze spóźnioną korektą podatku należnego, będzie to podstawą do kolejnych bezsensownych sporów.

Z ulgi na złe długi, podobnie jak w przeszłości, nie mogą skorzystać podmioty powiązane rodzinnie lub kapitałowo.

Tabela.

Porównanie starego stanu i nowych przepisów

Ulga na złe długi	Stan do końca 2012 r.	Stan od 2013 r.
-------------------	-----------------------	-----------------

Termin, po upływie którego nieściągalność wierzytelności można uznać za uprawdopodobnioną	180 dni od upływu terminu jej płatności	150 dni od upływu terminu jej płatności
Obowiązek zawiadomienia dłużnika o zamiarze skorygowania podatku należnego	Tak. W praktyce oznaczał wydłużenie 180-dniowego terminu o co najmniej 14 dni, w ciągu których dłużnik mógł uregulować należność i dalsze 14 dni, które umożliwiały uznanie korespondencji za dostarczoną, jeżeli dłużnik jej nie odebrał	Brak obowiązku
Termin korekty	korekta VAT może nastąpić w rozliczeniu za okres, w którym upłynął termin 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia przez dłużnika, nie wcześniej jednak niż w okresie, w którym wierzyciel uzyskał potwierdzenie odbioru przez dłużnika zawiadomienia o zamiarze skorygowania podatku należnego	korekta VAT może nastąpić w rozliczeniu za okres, w którym nieściągalność wierzytelności uznaje się za uprawdopodobnioną, z dodatkowym warunkiem, że do dnia złożenia przez wierzyciela deklaracji podatkowej za ten okres wierzytelność nie została uregulowana lub zbyta w jakiegokolwiek formie
Zawiadomienie dłużnika i urzędu skarbowego o dokonaniu korekty	Wraz z deklaracją podatkową, w której dokonuje się korekty podatku należnego, należy o niej zawiadomić właściwy dla podatnika urząd skarbowy wraz z podaniem kwot korekty	Wraz z deklaracją podatkową, w której dokonuje się korekty podatku należnego, należy o niej zawiadomić właściwy dla podatnika urząd skarbowy wraz z podaniem kwot korekty

	podatku należnego. W ciągu 7 dni od dnia dokonania korekty wierzyciel musi zawiadomić o niej dłużnika i przesyłać kopię tego zawiadomienia do urzędu skarbowego	podatku należnego. Brak obowiązku zawiadamiania dłużnika i przesyłania kopii tego zawiadomienia do urzędu skarbowego
Termin i okres dokonania korekty u dłużnika	Korekta powinna nastąpić w terminie 14 dni od otrzymania zawiadomienia wierzyciela o zamiarze dokonania korekty, poprzez korektę deklaracji za okres, w którym dokonał pierwotnego odliczenia.	Dłużnik jest zobowiązany do korekty podatku naliczonego w rozliczeniu za okres, w którym upłynął 150 dzień od dnia upływu terminu płatności określonego w umowie lub na fakturze
Upadłość albo likwidacja dłużnika	Warunek ten obowiązuje w momencie dostawy towaru lub świadczenia usług	Warunek ten obowiązuje w momencie dostawy towaru lub świadczenia usług oraz na dzień poprzedzający dzień złożenia deklaracji podatkowej, w której dokonuje się korekty
Sankcje dla dłużnika	Brak	W przypadku niedokonania korekty może zostać naliczone dodatkowe zobowiązanie podatkowe w wysokości 30% kwoty podatku wynikającego z nieuregulowanych faktur, który nie został skorygowany

Ewidencja ulgi na złe długi

Ewidencja ulgi na złe długi z punktu widzenia rozliczeń podatku VAT, zarówno u dłużnika jak i wierzyciela nie jest problematyczna. U pierwszego z nich **na koncie rozliczeń z tytułu podatku VAT powstanie zobowiązanie**, natomiast u drugiego na tym samym koncie **powstanie należność**.

Rachunkowość wymaga jednak księgowania dwustronnego, dlatego powstaje problem ujęcia na koncie przeciwstawnym. Rozwiązania należy poszukiwać z uwzględnieniem treści ekonomicznej ulgi na złe długi oraz okoliczności prawnych jej towarzyszących.

Patrząc na tę sytuację z perspektywy wierzyciela, z jednej strony **korekta należnego podatku VAT powoduje częściowe uzyskanie korzyści ekonomicznych związanych z nieściągalną należnością poprzez zmniejszenie bieżących zobowiązań z tytułu podatku VAT**, co mogłoby sugerować zmniejszenie należności wobec niesolidnego kontrahenta. Z drugiej jednak strony skorzystanie z tych uprawnień w żaden sposób nie zwalnia dłużnika z obowiązku spełnienia świadczenia w pełnej wysokości. Może być ono dochodzone na drodze sądowej w pierwotnej wysokości, a sam obowiązek korekty VAT może działać na dłużnika dyscyplinująco i spowodować, że ostatecznie ureguluje dług w pierwotnej wysokości. W takiej sytuacji, przewidzianej w zasadach działania ulgi na złe długi, **wierzyciel koryguje swoje rozliczenia z tytułu podatku VAT do pierwotnej wysokości**, aczkolwiek nie poprzez korektę deklaracji za okres, w którym dokonał zmniejszenia, a **dopiero w rozliczeniu za okres, w którym należność została uregulowana**. Analogiczna sytuacja ma miejsce w przypadku częściowego uregulowania należności, kiedy to następuje zwiększenie podstawy opodatkowania oraz kwoty podatku należnego w odniesieniu do tej części.

Ze względu na wskazane okoliczności, wydaje się, że właściwym rozwiązaniem będzie **wykazanie skorygowanego podatku VAT u wierzyciela jako pozostałego przychodu operacyjnego**. Jeżeli zaś po dokonaniu korekty dłużnik ureguluje należność w całości lub części, powrót do pierwotnego kształtu rozliczeń z tytułu podatku VAT będzie oznaczał **wykazanie go jako pozostałego kosztu operacyjnego**.

U dłużnika ewidencja nastąpi w kierunku odwrotnym. **W momencie dokonania korekty rozpozna on pozostały koszt operacyjny, a w przypadku zapłaty zobowiązania, pozostały przychód operacyjny**. W obu przypadkach podatek VAT będzie neutralny z punktu widzenia podatku dochodowego, gdyż zarówno ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, jak i ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych co do zasady nie uznają podatku VAT za przychód podlegający opodatkowaniu albo za koszt uzyskania takiego przychodu, natomiast wyjątki od tej zasady nie dotyczą korekt dokonywanych w związku z ulgą na złe długi.

Proszę o dopisanie księgowania

Ewidencja u wierzyciela

Wn Rozliczenia z tytułu podatku VAT

Ma Pozostałe przychody operacyjne

Ewidencja u dłużnika

Wn Pozostałe koszty operacyjne

Ma Rozliczenia z tytułu podatku VAT

Podstawa prawna:

art. 89a i 89b ustawy o podatku od towarów i usług – t.j.: Dz.U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054, ost.zm.

Dz.U. z 2013 poz. 1027

Maciej Jurczyga, doktor nauk ekonomicznych, biegły rewident, prezes zarządu Biura Rachunkowego JURCZYGA sp. z o.o. w Pilchowicach

Przykład

W marcu 2013 r. spółka A dokonała sprzedaży na rzecz spółki B, którą udokumentowała fakturą z terminem płatności określonym na 31 marca 2013 r. W momencie dostawy towaru, obie spółki są zarejestrowane jako podatnicy VAT czynni. 150 dni od wyznaczonego terminu płatności upływa 28 sierpnia. W kolejnych miesiącach obie spółki są nadal zarejestrowane jako podatnicy VAT czynni, natomiast spółka B nie znalazła się w trakcie postępowania upadłościowego lub w trakcie likwidacji.

W przypadku nieuregulowania zapłaty przez spółkę B, spółka A może skorzystać z ulgi na złe długi w deklaracji za miesiąc sierpień, pod warunkiem, że do dnia jej złożenia dłużnik nie ureguluje swojego zobowiązania.

W przypadku spółki B, o ile do końca sierpnia nie ureguluje ona swojego zobowiązania, będzie miała obowiązek skorygowania odliczonego wcześniej podatku naliczonego w deklaracji za sierpień, nawet wówczas, gdy dokona zapłaty przed jej złożeniem, lecz dopiero we wrześniu. Jeżeli dłużnik nie dokona korekty, organ podatkowy ustali wobec niego dodatkowe zobowiązanie podatkowe w wysokości 30% kwoty podatku wynikającego z nieuregulowanych faktur, który nie został skorygowany (nie dotyczy to osób fizycznych, które za ten sam czyn ponoszą odpowiedzialność za wykroczenie skarbowe albo za przestępstwo skarbowe).

W przypadku gdy dłużnik ostatecznie dokona zapłaty, aczkolwiek po dniu złożenia deklaracji za sierpień przez wierzyciela, wierzyciel będzie obowiązany do wykazania wcześniej skorygowanego podatku, w deklaracji za miesiąc, w którym zobowiązania zostało uregulowane.

Analogicznej korekty dokonuje dłużnik, również w deklaracji za miesiąc, w którym uregulował swoje zobowiązanie.